

АНАЛИЗА ИЗВЕШТАВАЊА О НАСИЉУ НАД ЖЕНАМА

РТС 1 И ТВ ПРВА

МАЈ 2019. ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

I УВОД	2
II РЕГУЛАТОРНИ ОКВИР	3
III АНАЛИЗА ИЗВЕШТАВАЊА О НАСИЉУ НАД ЖЕНАМА НА РТС 1 И ТВ ПРВА	4
1. ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА.....	4
2. МЕТОДОЛОГИЈА.....	5
3. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА.....	8
3.1. <i>Анализиране емисије и прилози о насиљу над женама на телевизијама РТС 1 и ТВ Прва</i>	8
3.2. <i>Најаве и позиционирање прилога у емисијама</i>	10
3.3. <i>Теме</i>	11
3.4. <i>Изјаве дате у прилозима о насиљу над женама</i>	13
3.5. <i>Сензационалистички елементи</i>	16
3.6. <i>Поштовање приватности жртава насиља</i>	19
3.7. <i>Коришћење концепта у извештавању и презентовању вести</i>	20
3.8. <i>Контекст пласирања информације о насиљу</i>	21
IV ЗАКЉУЧАК	23

I УВОД

Равноправност полова, мушкараца и жена у једном друштву је од великог значаја: постизање демократије претпоставља стварно партнерство између жена и мушкараца у обављању послова у друштву, у условима једнакости и комплементарности, узајамно се обогаћујући својим разликама.¹

„Насиље према женама је испољавање историјски неједнаких односа друштвене моћи између мушкараца и жена који су довели до дискриминације и доминације над женама од стране мушкараца и до спречавања потпуног напретка жена. Насиље према женама је један од основних друштвених механизма којима се жене присиљавају да буду у подређеној позицији у односу на мушкарце. Насиље према женама је препрека у постизању једнакости, развитака и мира.“²

Насиље над женама је друштвени феномен светских размера. Истраживања међународних организација које се баве родном равноправношћу, показала су да корени насиља над женама леже у вековном дискриминаторном положају жена, обичајима и традицији, неједнаким економским односима међу половима, контроли и доминацији мушког пола. Насиље над женама се манифестује у свим областима друштва и у свакој старосној доби. Последице насиља над женама превазилазе саме жртве и директно утичу на њихово окружење, посебно на њихову децу, а затим и на друштво у целини.

Имајући у виду да медији имају изузетно важну улогу у креирању јавног мњења, начин на који ће медији третирати тему насиља над женама, те како ће се односити према жртви насиља а како према насилнику, утиче на ниво свести јавности о схватању важности суочавања са овим друштвеним проблемом.

Пожељно је да у друштву постоји општи консензус да је насиље над женама недопустиво и управо због тога, веома је важно да медији извештавају о насиљу над женама тако што ће штитити достојанство жртве и доприносити подизању свести јавности о његовој неприхватљивости. Међутим, у жељи да остваре што већу гледаност, односно профит, телевизије често крше етички кодекс тако што објављују прилоге о насиљу над женама, користећи се бројним сензационалистичким елементима, истичући ирелевантене чињенице а при том свесно или несвесно повређујући достојанство жртве.

¹ Универзална декларација о демократији (UNIVERSAL DECLARATION ON DEMOCRACY, Cairo, 16 September 1997)

² (Дефиниција насиља према женама по документима Уједињених нација- Декларација о елиминацији насиља према женама, Резолуција Генералне скупштине УН 48/104 од 20 децембра 1993., Пекиншка декларација - Платформа за акцију, пар. 118. Четврте светске УН конференције о женама, Резолуција 54/134 Генералне скупштине УН 1999.)

II РЕГУЛАТОРНИ ОКВИР

У последњих 50 година покренуте су бројне иницијативе против родно заснованог насиља на међународном и европском нивоу. Први међународни докуменат, који се посебно бави проблемом насиља над женама је Декларација о елиминисању насиља против жена³, донета од УН 1993. године. Према декларацији насиље над женама је дефинисано као: сваки акт насиља на основу разлике у половима, чији је исход у физичком, сексуалном или психолошком озлеђивању или злостављању жена, којим се наноси штета или патња женама, укључујући и претње таквим актима, принудно ограничење или намерно лишавање слободе, без обзира да ли произилази из јавног или приватног живота. Декларацијом је обухваћено насиље у породици, насиље у оквиру опште заједнице и од стране државе.

Савет Европе је донео неке од најважнијих инструмената за борбу против насиља над женама: Конвенцију о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици – Истанбулска конвенција⁴, Конвенцију о борби против трговине људима⁵, Препоруку Rec(2002) 5 о заштити жена од насиља⁶.

Влада Републике Србије донела је Стратегију о родној равноправности од 2016. до 2020. године⁷, Стратегију превенције и заштите од дискриминације⁸ и Националну стратегију за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима⁹.

У Републици Србији Кривични законик¹⁰, Породични закон¹¹, Закон о јавном реду и миру¹², Закон о забрани дискриминације¹³, Закон о спречавању насиља у породици¹⁴ и Закон о равноправности полова¹⁵ штите жртве насиља и санкционишу насилнике.

³ Декларација о елиминисању насиља над женама донета од стране Генералне скупштине УН-а 1993. (www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm)

⁴ Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици („Службени гласник РС“ - Међународни уговори 12/2013)

⁵ Закон о потврђивању Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима („Службени гласник РС“ - Међународни уговори 19/2009)

⁶ Recommendation Rec(2002)5 of the Committee of Ministers to member States on the protection of women against violence adopted on 30 April 2002 and Explanatory Memorandum

⁷ Национална стратегија за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године са акционим планом за период од 2016. до 2018. године са акционим планом за период од 2016. до 2018. године („Службени гласник РС“, бр. 4/2016)

⁸ Стратегија превенције и заштите од дискриминације („Службени гласник РС“, бр. 60/2013)

⁹ Национална стратегија за спречавање и сузбијање насиља над женама у породици и у партнерским односима („Службени гласник РС“, бр. 27/2011)

¹⁰ Кривични законик („Службени гласник РС“, бр. 85/2005-30, 88/2005-51 (исправка), 107/2005 (исправка), 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016)

¹¹ Породични закон („Службени гласник РС“, бр. 18/2005-26, 72/2011-73-други закон, 6/2015)

¹² Закон о јавном реду и миру („Службени гласник РС“, бр. 6/2016, 24/2018)

¹³ Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, бр. 22/2009)

¹⁴ Закон о спречавању насиља у породици („Службени гласник РС“, бр. 94/2016)

¹⁵ Закон о равноправности полова („Службени гласник РС“, бр. 104/2009)

У другу групу закона спадају медијски закони, тачније Закон о јавном информисању и медијима¹⁶ и Закон о електронским медијима¹⁷ који прописују пружаоцима медијских услуга обавезу поштовања људских права као и забрану говора мржње односно забрану пружања медијске услуге која садржи информације којима се подстиче, на отворен или прикривен начин, дискриминација, мржња или насиље због пола или родног идентитета. Такође се одредбама наведених закона штити достојанство личности (част, углед, пијетет) лица на које се односи информација и обавезује пружалац медијске услуге да приказ или опис сцене насиља не буде такав да повређује достојанство жртве насиља.

Регулаторно тело за електронске медије (у даљем тексту - Регулатор) је усвојило Правилник о заштити људских права у области пружања медијских услуга¹⁸ којим се ближе уређује начин испуњавања обавеза пружалаца медијских услуга у вези са поштовањем достојанства личности и аутентичности лица на које се односи објављена информација, идентификацијом лица која учествују у програму, коришћењем видео снимака и фотографија, реконструкцијом догађаја, правом на приватност као и у вези са поштовањем претпоставке невиности и правом на правично суђење.

III АНАЛИЗА ИЗВЕШТАВАЊА О НАСИЉУ НАД ЖЕНАМА НА РТС 1 И ТВ ПРВА

1. ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

Регулатор је чланица Медитеранске мреже регулаторних тела (у даљем тексту - МНРА). Од 2016. године Регулатор је постао активни учесник Групе за родну равноправност МНРА и од тада учествовао у изради две студије које се баве дискриминаторним положајем жена: „Равноправност мушкараца и жена у спортским програмима“ и „Студија медијског извештавања о насиљу над женама“.

Регулатор је заједно са регулаторним телима Шпаније, Андалузије, Каталоније, Хрватске, Марока и Португала радио на изради заједничке Студије медијског извештавања о насиљу над женама.

Циљ студије је анализирање медијског извештавања о вестима о насиљу над женама у телевизијском информативном програму, како би се утврдило да ли је објективно или сензационалистичко, у којој мери медији промовишу родну равноправност и доприносе

¹⁶ Закон о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС“, бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016 Аутентично тумачење)

¹⁷ Закон о електронским медијима („Службени гласник РС“, бр. 83/2014 и 6/2016 други закон)

¹⁸ Правилник о заштити људских права у области пружања медијских услуга („Службени гласник РС“, бр. 55/2015)

деконструкцији родних стереотипа и улога. На основу резултата студије, биће изведени закључци о одговарајућој новинарској пракси и дате препоруке о медијском извештавању о насиљу над женама, које ће бити прослеђене члановима МНРА.

Методологију за спровођење ове студије израдио је Каталонско регулаторно тело (КАК), које ће након спроведених анализа од стране свих држава чланица Групе за родну равноправност МНРА, сачинити упоредну анализу добијених резултата те објавити закључке и препоруке медијима о начину на који се извештава о насиљу над женама.

2. МЕТОДОЛОГИЈА

Предмет анализе: јавни сервис и комерцијална телевизија са националном покривеношћу
Анализирани: Први програм јавног сервиса РТС 1 и комерцијална телевизија ТВ Прва

Узорак: март, април и мај 2018. године

Обим анализе: централне информативне емисије
Анализиране: РТС 1 (Дневник 1 и Дневник 2) и ТВ Прва (Вести у 18)

Јединица анализе: прилог (вест, извештај, репортажа)

Квантитативна и квалитативна анализа:

Позиционирање прилога о насиљу у информативној емисији

- најава прилога о насиљу на почетку емисије (хедови; *headlines*)
- позиција вести унутар емисије

Начин третирања родног насиља (теме):

- насиље
- сексуална експлоатација
- други случајеви родне дискриминације
- судски извештаји и хронике

- активности и предлози политичких субјеката
- статистички извештаји и истраживања
- друштвене акције подизања свести о насиљу над женама

Преовлађујући извори информација и њихове изјаве (*speaking time*):

- експерти (особе које се професионално баве насиљем над женама, породичним насиљем, активностима у невладином сектору, стручњаци за родно засновано насиље, судије, адвокати, полицијски службеници, политички субјекти, социјални радници, психолози)
- актери/учесници у чину насиља (жртве и насилници)
- трећа лица (рођаци, комшије, сведоци, пролазници)

Сензационалистички елементи:

- визуелни сензационалистички елементи
- звучни сензационалистички елементи
- језички сензационалистички елементи

Поштовање приватности особа погођених насиљем:

- објављивање личних података жртве насиља (име, презиме, годиште, адреса)
- поштовање приватности жртве насиља (кадрови којима се нарушава приватност)
- одбијања жртве насиља да да изјаву (одбијање се схвата као изричито одбијање – вербално или гестикулацијом)
- технике прикривања идентитета жртве (*блурована* тј. замагљена слика лица, кадар делова тела којим није могуће идентификовати особу)

Коришћење концепта у извештавању и презентовању вести о насиљу над женама:

- оправдавање насилника
- пребацивање кривице на жртву
- узрочно-последични однос

Контекст пласирања информације о насиљу:

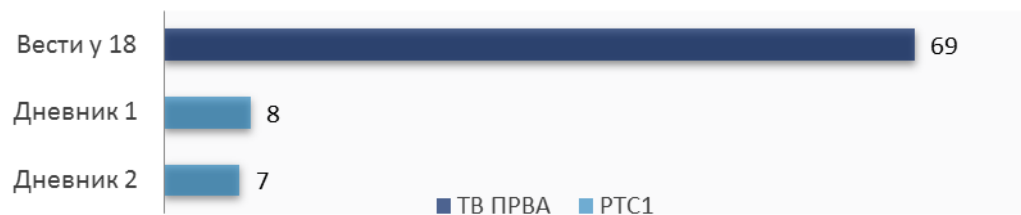
- контекстуалне информације као што су: статистички подаци, извештаји, анкете, информације о СОС телефону, Сигурној кући, бесплатној правној помоћи
- контекстуалне информације о насиљу (претходне пријаве насиља, историја злостављања, одлука о забрани приласка)
- негативне последице по насилника (објављене санкције изречене насилнику – притвор, казна затвора, забрана приласка итд.)
- презентовање информација и изјава којима се одговорност пребацује на жртву
- презентовање информације и изјаве којима се оправдава насилник

3. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

3.1. Анализиране емисије и прилози о насиљу над женама на телевизијама РТС 1 и ТВ Прва

У периоду од 1. марта до 31. маја 2018. године, праћен је програм две телевизије са националном фреквенцијом. Надзором од три месеца обухваћене су централне информативне емисије на Првом програму јавног сервиса (РТС 1) - Дневник 1 (12,00) и Дневник 2 (19,30), као и Вести у 18 на комерцијалној телевизији ТВ Прва. На обе телевизије је, по критеријумима из методологије, укупно забележено и анализирано 84 прилога о насиљу над женама, а ТВ Прва је имала више ових садржаја (69), док је на РТС 1 забележено 15.

Слика 1. Број објављених прилога по емисијама на обе телевизије

Укупно емитовано време дневника на РТС 1 износило је 84 сата 52 минута и 24 секунде, а трајање евидентираних прилога о насиљу над женама је 14 минута и 30 секунди. Процентуално, учешће прилога о насиљу у емитованим дневницима износи 0,28% (Слика 2). Анализирани прилози о насиљу над женама обухватили су: породично, физичко, психичко или друге врсте насиља, укључујући полно и сексуално узнемиравање, као и информације о актуелним догађајима и статистичким подацима везаних за спречавање насиља над женама.

На ТВ Прва праћене су Вести у 18, чије је укупно време за исти период износило 70 сати 40 минута и 28 секунди. Забележено је 01 сат 30 минута и 04 секунде прилога у којима је тема била насиље над женама. Процентуални удео је 2,08% од укупно емитованог времена Вести у 18.

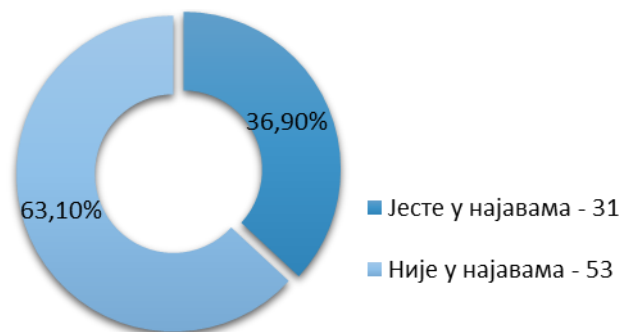
Слика 2. Удео прилога о насиљу над женама у укупном трајању анализираних емисија за задати период од 3 месеца

Телевизија	Трајање	Трајање прилога о насиљу
РТС 1	84:52:24	00:14:30
ТВ Прва	70:41:28	01:30:04
УКУПНО	155:33:52	01:44:34

Табела 1. Трајање анализираних емисија и прилога о насиљу над женама

3.2. Најаве и позиционирање прилога у емисијама

Најаве (хедови; *headlines*) - Од укупног броја прилога о насиљу над женама 36,90% је најављено на почетку емисија (Слика 4.), али су само 9 пута биле позиционирани међу прве 3 вести: на РТС 1 једном (1), а на ТВ Прва 8 пута. (Слика 5.)

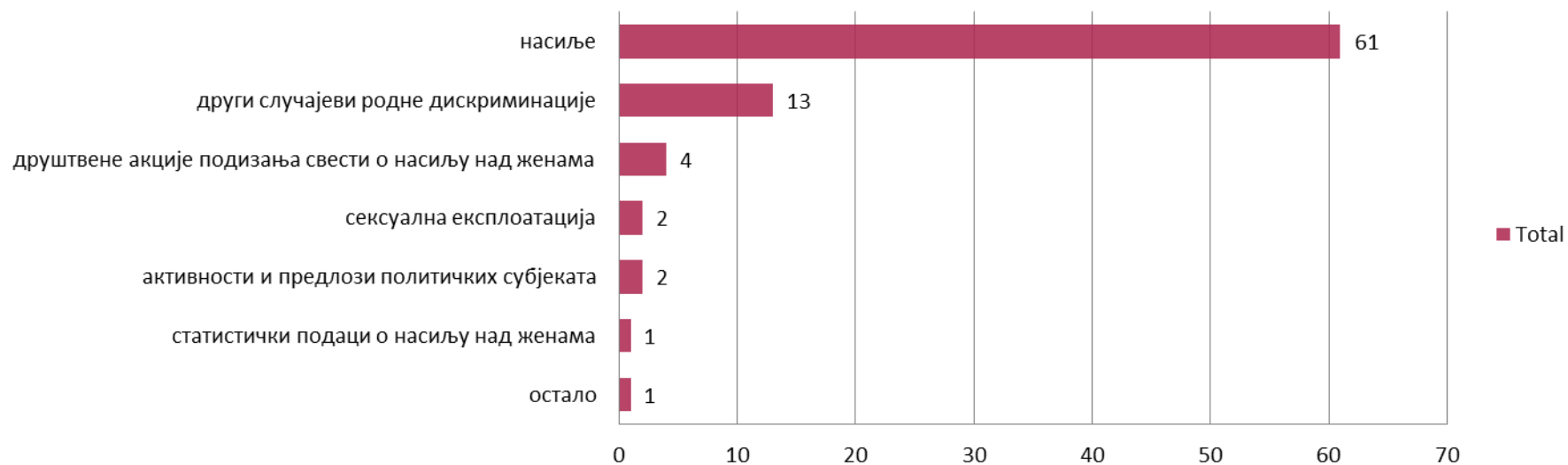
Слика 4. Удео најаве на обе телевизије

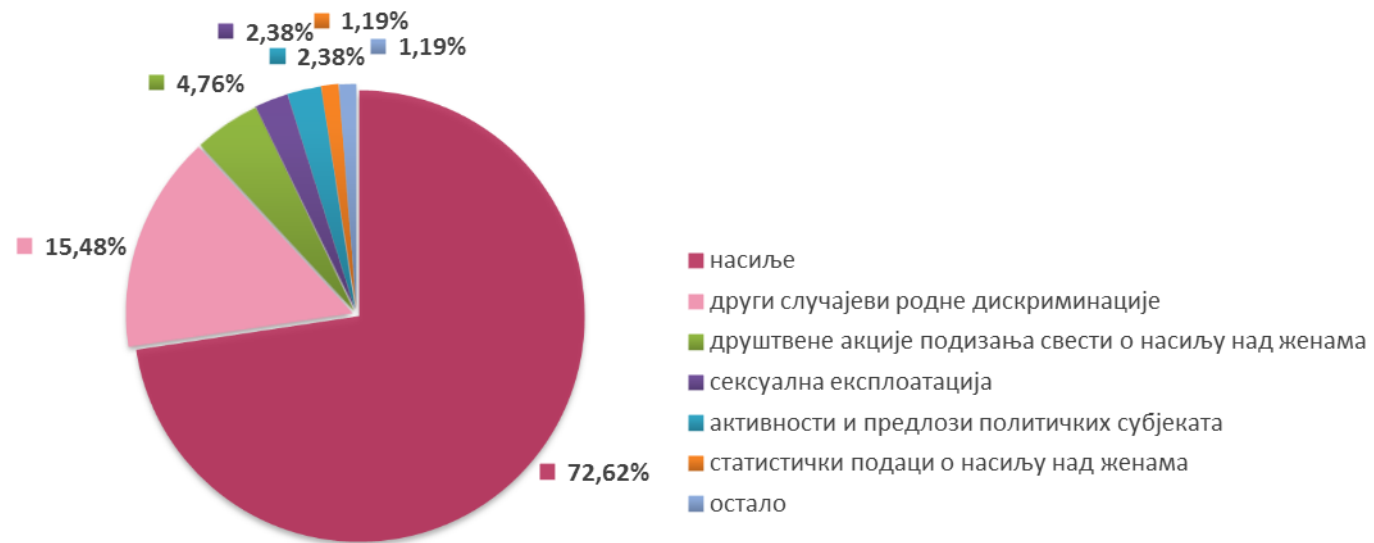
Слика 5. Позиционирање у емисијама

3.3. Теме

Најзаступљенија тема по броју прилога на обе телевизије је *насиље* са 61 појављивањем, односно са 72.62% заступљености (Слика 6. и 7.), затим *други случајеви родне дискриминације* у 13 прилога, што чини 15,48%, и *друштвене акције подизања свести о насиљу над женама* са 4, односно 4,76%. Остале теме су у мањем броју заступљене.

Слика 6. Заступљеност тема по броју на обе телевизије

Слика 7. Заступљеност тема по трајању на обе телевизије

РТС 1	Број	Трајање
насиље	9	00:06:48
друштвене акције подизања свести о насиљу над женама	3	00:04:47
активности и предлози политичких субјеката	2	00:02:25
сексуална експлоатација	1	00:00:23
Укупно	15	00:14:23

Табела 4. Теме на РТС1

ТВ Прва	Број	Трајање
насиље	51	01:07:04
други случајеви родне дискриминације	15	00:17:10
статистички подаци о насиљу над женама	1	00:01:11
сексуална експлоатација	1	00:01:28
друштвене акције подизања свести о насиљу над женама	1	00:02:51
остало	1	00:00:20
Укупно	69	01:30:04

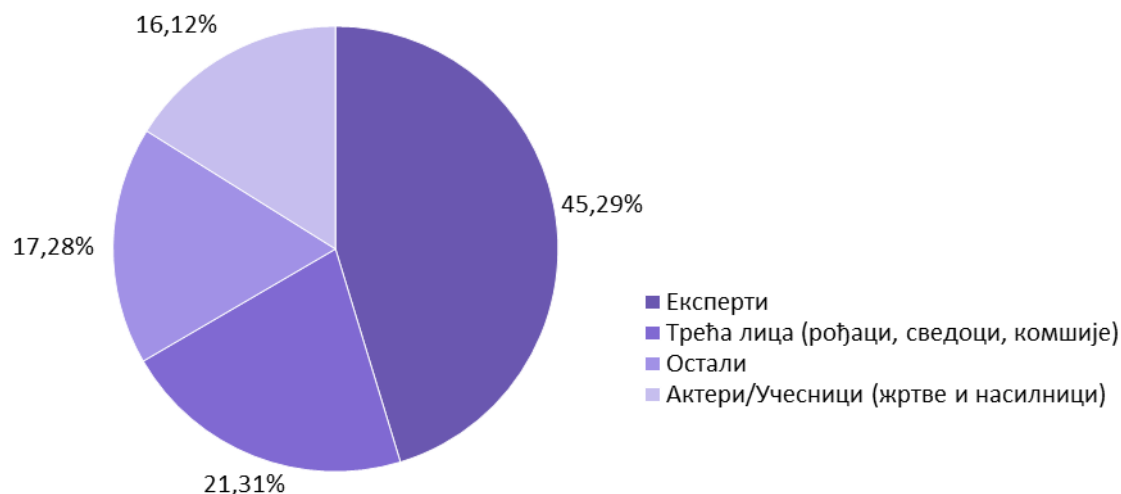
Табела 5. Теме на ТВ Прва

3.4. Изјаве дате у прилозима о насиљу над женама

Изјаве (*speaking time*) дате од стране извора - преовлађујући извори информација категорисани према методологији:

1. актери/учесници у чину насиља (жртве и насилници);
2. експерти (стручњаци за одређене области), представници невладиних организација и државни органи;
3. трећа лица (рођаци жртава и насилника, сведоци чина насиља, комшије жртава и насилника);
4. остали (извори који се не могу сврстати у претходно наведене категорије).

Изјаве у табелама представљене су трајањем, бројем и процентом заступљености у односу на укупно време датих изјава.

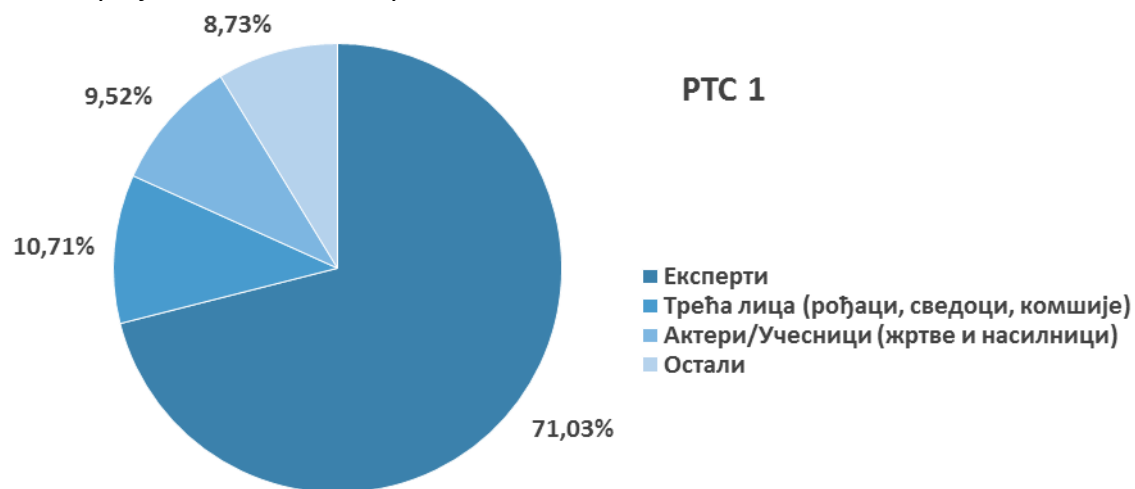
Слика 8. Удео изјава на обе телевизије

Извори информација	Трајања изјава (<i>speaking time</i>)	Број изјава	Удео у укупном трајању изјава
Експерти	0:14:59	45	45,29%
Трећа лица (рођаци, сведоци, комшије)	0:07:03	29	21,31%
Остали	0:05:43	32	17,28%
Актери/Учесници (жртве и насилници)	0:05:20	19	16,12%
УКУПНО	0:33:05	125	100,00%

Табела 6. Трајање, број и удео изјава на обе телевизије

У прилозима о насиљу над женама забележено је укупно 125 изјава (Табела 6.) које су дали саговорници/извори информација категорисани према методологији. Укупно време свих датих изјава износи 33 минута и 05 секунди на обе телевизије. Најзаступљеније су изјаве експерата тј. стручњака са 45,29%. У ту категорију спадају особе које се својим професионалним деловањем баве насиљем над женама, породичним насиљем, активностима у невладином сектору, затим стручњаци за родно засновано насиље, адвокати, полицијски службеници, социјални радници, психолози.

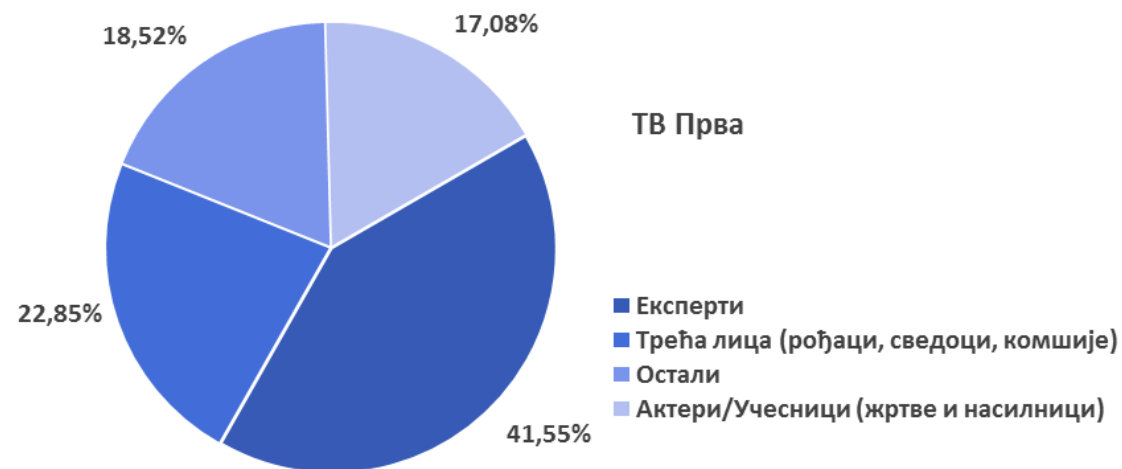
Посматрајући одвојено РТС1 (Слика 9.) и ТВ Прва (Слика 10.) предњаче изјаве експерата, док су остале категорије саговорника, којима је тражена изјава у вези са одређеним случајевима, мање заступљене.

Слика 9. Удео изјава на РТС1

Извори информација	Трајања изјава (<i>speaking time</i>)	Број изјава	Удео у укупном трајању изјава
Експерти	0:02:59	9	71,03%
Остали	0:00:27	2	10,71%
Трећа лица (рођаци, сведоци, комшије)	0:00:22	2	8,73%
Актери/Учесници (жртве и насилници)	0:00:24	2	9,52%
УКУПНО	0:04:12	15	100,00%

Табела 7. Трајање, број и удео изјава на РТС 1

Слика 10. Удео изјава на ТВ Прва

Извори информација	Трајања изјава (<i>speaking time</i>)	Број изјава	Удео у укупном трајању изјава
Експерти	0:12:00	36	41,55%
Трећа лица (рођаци, сведоци, комшије)	0:06:36	27	22,85%
Остали	0:05:21	30	18,52%
Актери/Учесници (жртве и насилници)	0:04:56	17	17,08%
УКУПНО	0:28:53	110	100,00%

Табела 8. Трајање, број и удео изјава на РТС 1

3.5. Сензационалистички елементи

У извештавању о насиљу, медији често користе бројне сензационалистичке елементе (визуени, звучни, језички) како би допринели драматичности садржаја и остварили већу гледаност програма. Приликом анализе прилога о насиљу над женама на оба анализирана програма, бележени су визуелни сензационалистички елементи, као што су: крупни план (*close up*), зумирање (*zoom in*) и остало; језички сензационалистички елементи у новинарском говору; и звучни сензационалистички елементи (аудио ефекти).

Визуелни:

Визуелни елементи	Број	Удео
Крупни план (<i>Close – up</i>)	1	6,67%
Зумирање (<i>Zoom in</i>)	2	13,33%
Остали елементи	0	0%

Табела 9. Визуелни сензационалистички елементи на РТС1

Визуелни елементи	Број	Удео
Крупни план (<i>Close – up</i>)	33	47,83%
Зумирање (<i>Zoom in</i>)	11	15,94%
Остали елементи	27	39,13%

Табела 10. Визуелни сензационалистички елементи на ТВ Прва

Примери визуелних сензационалистичких елемената који су коришћени у прилозима на обе телевизије:

- **Крупни план:** разбијено стакло и цвеће на поду цвећаре у којој је муж убио супругу; испуцали плочник; дечији цртеж окачен на зиду стана жртве насиља; породичне фотографије из „срећног живота“ породице жртве; поруче сексуалног узнемиравања на мобилном телефону; лице жртве насиља; руке оца жртве насиља; предмети у дворишту куће у којој се извршио злочин (канта, машина за веш, веш који се суши, разваљена колица за бебе у дворишту); бачене рукавице форензичара у трави.
- **Зумирање:** плишани меда на огради куће где се догодило силовање; улазна врата жртве насиља; канал у коме је жртва нађена; лице мајке жртве.

- **Остали сензационалистички елементи:** драматизација насиља над женом (црно-бели снимак); драматизација насиља оца над ћерком, коју туче, а потом шиша; драматизација физичког насиља мушкарца над женом док се у углу екрана налази фотографија убијене жене; новинар извештава о насиљу над женама у слабо осветљеном подруму; снимак полиције која ради увиђај на улици, а у кадру се види и дечја играчка; камера се креће кроз траву путем којим је жртва последњи пут прошла; камера се креће кроз слабо осветљене ходнике стамбене зграде у којој се десило убиство жене; драматизација догађаја сексуалног узнемиравања у Чачку (младић кришом посматра девојке).

Језички:

Језички сензационалистички елементи	Број	Удео
Изрази/фразе новинара	0	0%

Табела 11 . Језички сензационалистички елементи РТС1

Језички сензационалистички елементи	Број	Удео
Изрази/фразе новинара	27	39,13%

Табела 12 . Језички сензационалистички елементи ТВ Прва

Примери језичких сензационалистичких елемената који су коришћени у прилозима на обе телевизије:

"Хорор у Параћину..."; "серија Твин Пикс има српску верзију, али реално..."; "ко је убио Јелену Маријановић - питање је од милион долара..."; "Криминилози ће рећи да савршен злочин не постоји, али не баш сви..."; "Убица преклао старицу, коју је прво ударао металном шипком".

Новинар наводи садржај у торби супруга жене која је претрпела физичко насиље, који се исељава из стана: „доњи веш, тостери, соковници, кошаркашка лопта, а очигледно да је Наташа Луки вратила и бурму"; "српски развод века се наставља"; "ако се установи да је нечија рука била без дозволе на нечијој задњици, извођач радова може да се нада једино робији"; "од раја до пакла, тако би се могла назвати веза, а касније и брак Наташе Беквалац и Луке Лазукића... тек ћемо видети прљав веш у овом случају. "

Звучни:

Звучни сензационалистички елементи	Број	Удео
Аудио ефекти	0	0%

Табела 13. Звучни сензационалистички елементи на РТС1

Звучни сензационалистички елементи	Број	Удео
Аудио ефекти	5	7%

Табела 14. Звучни сензационалистички елементи на ТВ Прва

Примери звучних елемената који су коришћени у прилозима на обе телевизије:

Прилоге прате *сетна* музика, јауци и псовке у драматизацији насиља, техно музика (убиство мајке је починио син у стању нервног растројства док је слушао техно музику).

3.6. Поштовање приватности жртава насиља

Анализа садржаја обухватала је случајеве повреде личних података, записа лика и достојанства жртава насиља. Објављивањем личних података жртве, као што су име и презиме, адресе становања, назив фирме у којој је запослена, фотографије жртве и чланова њене породице, жртва се поново повређује, што доводи до секундарне виктимизације.

Повреда приватности:

Објављени лични подаци жртва насиља	Подаци	РТС 1	ТВ Прва
	име и презиме		0
годиште		0	9
адреса		0	4
име детета		0	1
занимање		0	2
фирма у којој ради		0	1
држављанство		0	1

Табела 14. Лични подаци жртава објављени на обе телевизије

Поштовање приватности жртава насиља	РТС1	ТВ Прва	Примери
Кадрови којима се нарушава приватност	0	31	фотографија жртве; снимак сахране; снимак умрлице са свим личним подацима жртве; снимак зграде са називом улице у којој живи жртва; снимак поштанског сандучета са презименом жртве; снимак дечјег цртежа жртве чији се идентитет крије, а на цртежу је великим словима написано „породица Ристић“.
Узнемиравање жртве од стране медија	0	6	новинари на гробљу инсистирају да добију изјаве чланова породице жртве (породица видно одбија); велики број фоторепортера и новинара јури за актерима породичног насиља; снимци чланова ожалошћене породице у дворишту породичне куће који се склањају од камера.
Коришћење техника прикривања идентитета	0	2	блуровање лика жртве док даје изјаву; блурован лик жртве док улази у аутомобил.

Табела 15. Поштовање приватности жртава насиља на обе телевизије

Одбијање жртве да се појави пред камерама: није забележен ни један случај ни на РТС 1 ни на ТВ Прва.

3.7. Коришћење концепта у извештавању и презентовању вести

Приликом анализе извештавања евидентирани су оне изјаве у којима се насилник ослобађа кривице, оправдава насиље или се кривица за насиље пребацује на саму жртву. Такође су забележени новинарски наводи узрочно-последичних веза између насилника и жртве, тако што су сврставани у три категорије: лични узроци (алкохолизам, дрогирање, депресија, љубомора), социјални узроци (припадност одређеним социјалним или културолошким групама, верска припадност) и узроци који се повезују са пореклом актера насиља (избеглице, мигранти итд).

Коришћење концепта у презентовању и извештавању		РТС 1	ТВ Прва
Оправдавање насилника		0	3
Пребацавање кривице на жртву		0	3
Узрочно последични однос	лични узроци	0	8
	социјални узроци	0	3
	узроци који су у вези са пореклом	0	0

Табела 16. Коришћење концепта

Оправдавање насилника - примери из анализираних прилога: „жена је била алкохоличар, а он није могао да се контролише“; „не верујем у истинитост навода жртве, јер знам председника општине као часног човека који се бори за град“; “он је фамилијаран човек”.

Узрочно последични однос - примери из анализираних прилога:

- **лични узроци:** „љубомора и несугласице због новца“; "насилник свој бес није могао да контролише“; „насилник је био алкохоличар“
- **социјални узроци:** „насилник је незапослен“; „жртва је болесна, а убица се дуго година бринуо о њој“; „жртве су због посла трпеле сексуално узнемиравање председника општине“
- **узроци који су у вези са пореклом:** није било примера нити у једном прилогу РТС 1 и ТВ Прва

Пребацавање кривице на жртву - примери из анализираних прилога: „жртва насиља је имала проблем са алкохолом“; „она је удата жена не знам шта јој је то требало“; "ја сам јој говорила да га се клони, мајка јој је говорила, али она..."; "брак склопљен на, по декадентности познатој Ибици, крунисан је рођењем детета“.

3.8. Контекст пласирања информације о насиљу

На то како је прилог о насиљу над женама представљен јавности утицало је постојање информација које дају ширу слику одн. које ову тему представљају као друштвени проблем. Бележене су контекстуалне информације као што су статистички подаци, извештаји, анкете, информације о СОС телефону, Сигурној кући, бесплатној правној помоћи и сл.

Контекстуалне информације	РТС 1	ТВ Прва
Статистички подаци, анкете, извештаји	1	10
(СОС телефон, сигурна кућа, бесплатни правни савети и сл.)	0	2
Регистрована историја насиља	3	9
Регистровање негативних последица по агресора	10	37
Друштвене акције	2	2

Табела 17. Број објављених информација

Представљени статистички подаци, резултати анкета, извештаји:

- поређење статистичких података у вези са убиствима жена у породичном насиљу у односу на претходну 2017. годину;
- статистика: 21 убиство жена од почетка 2018. године за три и по месеца;
- анкета о безбедности младих;
- статистика и анализа спровођења новог Закона о спречавању насиља у породици.

Објављивање корисних информација:

- СОС телефон: активисткиња удружења жена Пешчаник из Крушевца наводи да постоји законски оквир који може заштитити жене од насиља и да постоји СОС телефон за пријављивање свих облика насиља (телефон није објављен);

Објављена информације о историји насиља:

- два пута осуђиван за насиље у породици
- забрана приласка

- провео 10 година у затвору због убиства
- раније пријављивано насиље
- на издржавању казне затвора због насиља у породици

Забележене негативне последице по агресора:

- продужена забрана приласка и комуницирања са супругом
- хапшење
- суд одредио удаљење из стана до 30 дана и забрану приласка супруги; притвор до 48 сати
- одређен притвор
- поднео оставку због оптужбе за насиље над женом

Објављене информације о друштвеним акцијама подизања свести о насиљу над женама:

- кампања удружења жена Пешчаник и Аутономног женског центра (АЖС)
- председник Републике и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања најављују измену закона о социјалној заштити ради унапређења положаја жена

IV ЗАКЉУЧАК

Анализом извештавања о насиљу над женама на РТС 1 и ТВ Прва, утврђено је да постоје стечене праксе у новинарском извештавању које би требало избегавати и усвојити одређена правила и препоруке, како би медији допринели стварању демократског друштва које је у сваком појединачном случају спремно да осуди насиље са циљем његовог искорењивања. Ово истраживање је показало да су РТС1 и ТВ Прва имале различит приступ информисању о овој теми.

Посматрајући извештавање на Првом програму јавног сервиса, забележен је мали број прилога, те се може закључити да се није довољно бавио темом насиља над женама. Овај закључак је посебно важан када се има у виду да је у анализираном периоду евидентирано чак 21 убиство жена у прва четири месеца 2018. године у Србији.

Наиме, од укупног броја прилога, РТС 1 је објавио само једну вест о акту насиља над женама у Србији („убиство самохране мајке троје деце у Косјерићу“), док су остале вести биле о отказивању доделе Нобелове награде због секс скадала, познатим личностима из Холивуда оптужених за сексуално узнемиравање, физичком злостављању жене од стране тужиоца у држави Њујорк.

Може се констатовати, да у анализираном периоду, није довољно посвећена пажња проблему насиља над женама, да су изостали стандарди о извештавању у низу о овој појави у друштву, њихова анализа као и узрочно последичне везе.

Оно што се издваја као позитивно у вези са извештавањем на РТС 1 је да су прилози о насиљу над женама били несензационалистички презентовани, односно да се водило рачуна о достојанству жена које су биле жртве насиља.

ТВ Прва је о насиљу над женама извештавала готово свакодневно, што је позитиван показатељ. Међутим, ТВ Прва је у својим вестима (Вести у 18) фокус стављала на случајеве насиља над женама где су актери јавне личности, што је додатно доприносило публицитету и изазивало пажњу јавности, док се о тешким кривичним делима насиља, убиствима жена, силовањима, вест објављивала углавном једном. Убиство једне познате певачице, физичко насиље над другом и сексуално узнемиравање председника једне општине упућено запосленим женама са којима је сарађивао, су највише праћени у анализираном периоду.

Анализа је показала, када се вест о насиљу над женама презентује без слике, она се преноси објективно. Када су прилози дужи (извештаји, репортаже) често су праћени сензационализмом, повређујући достојанство жртава насиља. ТВ Прва је у поједним случајевима штитећи

идентитет жртве, наводила иницијале жртава насиља, али је истовремено објављивала друге податке којима се идентитет жртве открива (снимак куће у селу где се догодило насиље, снимак поштанског сандучета са презименом жртве и др).

Тематски су најзаступљенија тешка кривична дела убиства, затим физичко насиље, као и остали облици насиља, што је видљиво у резултатима истраживања и статистичкој анализи. Међутим, често се извештава о насиљу тако што се описује „трагедија“, а заправо се ради о тешким кривичним делима. Убиство жене најчешће прате новинарски описи: он је њу „искасапио“, „пререзао јој гркљан“, „породична драма неће вас оставити равнодушним“ ... чиме се доприноси сензационализму у извештавању.

Приликом анализе извештавања на ТВ Прва евидентирани су случајеви у којима се оправдава насиље, а насилник ослобађа кривице или се кривица за насиље пребацује на саму жртву.

Закључак је да анализирани медији не покрећу теме о насиљу над женама као друштвеном проблему од јавног интереса, него извештавају о њима у прилозима, онда када се насиље већ догодило ослањајући се на информације које обезбеде најчешће полицијски, али и други извори. Тако, често изостају информације које би биле корисне за друштво: како препознати насиље над женама, коме се жртва прво може обратити, СОС телефон за помоћ жртвама насиља, информације о невладиним организацијама које дају подршку жртвама, бесплатна правна помоћ и сл.

Потребно је да медији снажније преузму одговорност у промовисању равноправности полова, достојанства жене, борби против дискриминације жена, мењању стереотипа и става да је родно засновано насиље над женама приватни, а не алармантни друштвени проблем.

Након изведених закључака свих земаља чланица које су учествовале у овој Студији, Група за родну равноправност МНРА даће препоруке о начину на који медији треба да извештавају о насиљу над женама и одговарајућој новинарској пракси која би допринела подизању свести о важности ове теме.